

Suomen luonnonsuojeluliiton Nokian yhdistys ry

Miia Pekkanen

Tukireitti 10-12 B 11, 37130 Nokia

0407791159

nokianluonto@gmail.com

Lausunto 5.4.2026

NOK/203/05.04.05/2026

Nokian kaupunki, Kaupunkikehityspalveluiden kirjaamo

Kaupunginvirasto Harjukatu 21, 3 krs, 37100 Nokia

ymparistonsuojelu@nokiankaupunki.fi

Lausunto Nokian kaupungin LUMO-ohjelmasta vuosille 2026-2029

1. Alustus

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto Nokian kaupungin LUMO-ohjelmasta vuosille 2026-2029.

Luontokato ja ilmastonmuutos koskettavat meitä kaikkia ja on harhakuvitelmaa, että ihminen pärjäisi kuten ennenkin lajikirjon köyhtyessä ja ilmaston muuttuessa. Olemme kaikki riippuvaisia elinympäristöstämme ja niistä palveluista, joita luonto meille tarjoaa. Siksi luontokadon ja ilmastonmuutoksen torjuminen on äärettömän tärkeää. Tässä lausunnossa keskitymme kuitenkin luonnon monimuotoisuuteen, vaikka ymmärrämmekin luonnon ja ilmaston keskinäisen kytkeytyneisyyden.

Tekemämme valinnat vaikuttavat luontoon mitä moninaisimmissa tapahtumaketjuissa, minkä takia tehtävillä toimilla on suuri merkitys. Eläin- ja kasvilajit toimivat suhteessa toisiinsa, ja tietyn lajin häviäminen voi johtaa muidenkin lajien taantumiseen. Myös liian yksipuolinen eliöstö saattaa kasvattaa erilaisia riskejä, kuten kasvitautien tai tuhoeläimien leviämistä. Elonkirjo pystyy siis kannattelemaan itseään paremmin, mikäli se saa olla monimuotoinen. Siksi oli hienoa huomata Nokian kaupungin ottaneen EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteet omakseen. Nokian kaupunki toteaa ohjelmassaan, että kaupungin pitäisi pyrkiä omistamillaan mailla 10 prosentin

tiukkaan suojeluun sekä määrittää 30 prosenttia maistaan suojelun tukialueiksi.

Koska ihminen on toiminnallaan aiheuttanut lajien vähenemisen, on ihmisellä myös vastuu luonnon monimuotoisuuden palauttamisesta. Tämän vastuunkannon varmistamiseksi on asetettu säännöksiä sekä luotu tavoitteita eri hallinnon tasoilla. Kiitämme Nokian kaupunkia tästä vastuunkannosta ja luonnon monimuotoisuuden huomioimisesta LUMO-ohjelmalla. Tämä ei kuitenkaan yksin riitä, vaan kuten Nokian kaupungin LUMO-ohjelmassa todetaan:

“Tavoitteiden saavuttaminen ja toimenpiteiden toteuttaminen kuitenkin edellyttävät, että luonnon monimuotoisuuden huomioiminen otetaan läpileikkaavasti osaksi kaikkea kaupungin toimintaa ja päätöksentekoa.”

Luonnon monimuotoisuutta ei tule nähdä vain erillisenä osa-alueenaan tai ohjelmanaan.

Se, ettei luontokatoa ole saatu pysäytettyä Nokiolla LUMO-ohjelman ensimmäisellä toimintakaudella osoittaa tarpeen toimintatapojen laajemmalle muutokselle. Luonnon vaaliminen on nyt entistä tärkeämpää, sillä lähtötilanne on edellistä ohjelmakautta heikompi. Lajien ja luontotyyppien uhanalaistumiskehitys on edellistä ohjelmakautta pidemmällä. Kehityksen kääntäminen ei ole helppoa, mutta se on välttämätöntä.

Luonnon monimuotoisuus ja ekologinen kestävyys tulee ottaa kaiken päätöksenteon keskiöön. Valitsemalla vahvan ekologisen linjan Nokian kaupunki voisi profiloitua luonnon monimuotoisuuden suojelun edelläkävijäksi.

2. Esitettyihin toimenpiteisiin liittyvät huomiot ja täydennysesitykset

Kaupungin LUMO-ohjelmassa esitetyt toimenpiteet muodostavat kattavan joukon ehdotuksia. Kiitämme Nokian kaupunkia asiantuntevasti ja huolellisesti laaditusta ohjelmasta. Haluamme kuitenkin tuoda esiin muutamia seikkoja, jotka toivoisimme otettavan huomioon ohjelman käsittelyn jatkoprosessissa.

Alla listaamme esiin nousseita kysymyksiä toimenpiteiden seurannasta (2.1) sekä yksittäisiin toimenpiteisiin linkittyviä huomioita (2.2). Lisäksi tuomme esiin näkökulmia, jotka jäivät mielestämme puuttumaan LUMO-ohjelman toimenpiteistä (2.3).

2.1 Toimenpiteiden seuranta

Kuhunkin ohjelmassa esitettyyn toimenpiteeseen on kytketty toimenpiteen vastuutaho sekä seurantaindikaattori. Pidämme tätä hyvänä asiana.

Esitämme kuitenkin seuraavia tarkennuksia toimenpiteiden kuvauksiin ja niiden seurantaan:

- Ohjelmassa ei ole arvioitu toimenpiteiden toteutuskustannuksia. Ohjelmassa esitetyt toimenpiteet ovat toteutettavissa varsin vähäisin kustannuksin ja tämä olisi syytä nostaa ohjelmassa esille.
- Ohjelmassa tulisi edellyttää, että ohjelmassa esitetyt toimenpiteet viedään sisälle kunkin vastuutahon toimintaprosessiin ja että toimenpiteiden vastuutahot raportoivat toimenpiteiden seurantaindikaattorit kalenterivuositain.

2.2 Toimenpiteisiin liittyviä huomioita

Toimenpide 1.2

Esitämme, että liito-oravan tunnettuja ja potentiaalisia ydinalueita yhdistetään ja niiden ekologiaa edistetään, tarkkailun lisäksi. Liito-oravan elinmahdollisuuksia parantamalla voidaan saavuttaa paikallinen suotuisa

suojelutaso sekä mahdollistaa muidenkin lajien levittäytyminen alueille.

Toimenpide 2.1

Esitämme, että suojeltavien alueiden rajaamisessa hyödynnetään paikallisten asukkaiden hiljaista tietoa ja SLL Nokian asiantuntijuutta. Suojelualueet eivät saa jäädä omiksi monimuotoisuuden saarekkeikseen, vaan viheryhteydet alueiden välillä sekä saavutettava monimuotoinen lähiluonto tulee säilyttää kaikkien nokiaalaisten ulottuvilla.

Koska valtion antamat määritelmät luonnonsuojelulle, erityisesti vanhoille ja luonnontilaisille metsille ovat niin tiukat, ettei kriteerit täyttäviä metsäalueita Nokian kaupungin mailta juuri löydy, tulisi metsiämme arvioidessa käyttää löyhempiä kriteerejä, jotka mahdollistavat metsien erilaisten arvojen tarkastelun. Myös EU:n ennallistamisasetuksen tavoitteita ja kriteerejä tulee käyttää ennallistettavien ja suojeltavien kohteiden valinnassa.

Nokian kaupunki toteaa ohjelmassaan: *“Vuonna 2025 tehdyn metsäohjelman yhteydessä on tunnistettu noin 500 hehtaaria arvometsäalueita, jotka sijoittuvat kaupungin omistamalle maalle.”*. Tämän alueen kerrotaan kattavan 21 prosenttia kaupungin metsistä. **Nokian kaupungin tulisi rauhoittaa nämä arvometsät maankäytön muutoksilta sellaisenaan luonnonsuojelun tukialueiksi ja ennallistettaviksi metsäalueiksi myöhemmin tänä vuonna laadittavassa metsäsuunnitelmassa.**

Toimenpide 2.2

Esitämme, että Nokialla havaitut uhanalaiset ja monimuotoisuuden kannalta arvokkaat luontotyypit listataan tässä toimenpidekohdassa tai erillisessä liitteessä. Listaa tulee päivittää tilanteen muuttuessa.

Toimenpide 2.3

Esitämme, että luontoselvitysten kirjallisen ohjeen laatimiselle sekä paikkatietopohjaisen luontotietojärjestelman laatimiselle asetetaan konkreettiset toteutusaikataulut ja sisällön laatukriteerit.

Toimenpide 2.4

Esitämme, että kompensatiomallin valmistumiselle asetetaan tavoiteaikataulu, vaikka se asettuisikin ohjelmakauden ulkopuolelle.

Toimenpiteet 3.1-3.5

Esitämme, että toimenpidekohtaan lisätään kuvaus siitä, miten kaupungin henkilökunta ja luottamushenkilöt sitoutetaan vieraslajien pysäyttämiseen ja hävittämiseen.

Toimenpiteet 4.1-4.4

Esitämme, että Pinsiön-Matalusjoen taimen- ja raakkukantojen suojele lisätään jatkuvaksi toimenpiteeksi ohjelmaan ja että toimenpiteelle asetetaan vastuutahot ja seurantaindikaattorit.

Toimenpiteeseen 4.4 esitämme tekstimuutosta seuraavasti.
“Kunnostusojituksia ei tehdä ja turvemaiden metsät hoidetaan peitteisinä. Näistä periaatteista voidaan poiketa ainoastaan silloin, jos perustelut ovat erityisen painavat.”

Turvemaiden vesitalouden ylläpitämiselle on vankat perustelut. Veden poistuessa turvemailta maapohjan hiilidioksidipäästöt kasvavat. Myös veden ohjaaminen pois alueilta lisää ravinteiden määrää vesistöissä, mikä lisää rehevöitymistä. Tällä voi olla vaikutuksensa vesistöjen lajistoon. Etenkin raakut ja taimenet tarvitsevat vähäravinteisen ja puhtaan veden selviytyäkseen.

Toimenpide 5.1

Kuten ohjelman johdanto-osuudessa luvussa "2 Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta kuuluu kaikille" on todettu "Suomessa vanhojen ja luonnontilaisten metsien kriteerit on asetettu kuitenkin niin tiukoiksi, että käytännössä Nokialta tai Etelä-Suomesta ei löydy kriteerit täyttävää metsää edes suojelualueilta."

Esitämme, että toimenpiteen 5.1 tekstiä muutetaan seuraavasti:

"Kunnostusojituksia ei tehdä, turvemetsät hoidetaan peitteisesti ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi vesistöjen suojavyöhykkeet huomioidaan sertifikaattien minimiä leveämpinä (Oldén ym. 2020). Näistä periaatteista voidaan poiketa ainoastaan silloin, jos perustelut ovat erityisen painavat."

Toimenpide 5.2

Esitämme, että LUMO-tarkastelun lisäksi Nokian kaupunki katsoo viheralueiden suunnittelua ja kunnossapitoa myös proaktiivisen varautumisen kautta. LUMO-ohjelman toimien näkeminen vain säästävinä ja ennallistavina jättää huomiotta LUMO-toimien mahdollisuudet proaktiivisina toimina muuttuvassa ilmastossa.

Luontopohjaiset ratkaisut, kuten suunnitellut kosteikot, istutusalueet ja katuistutukset voivat auttaa säätelemään epätavallisia oloja. Luontopohjaiset ratkaisut voivat säädellä lisääntyviä hulevesiä, tuottaa viileämmän mikroilmaston kesähelteillä sekä luoda viihtyvyyttä kaupunkilaisille. Samalla luonnon tuominen kaupungin sisälle mahdollistaa laajemman monimuotoisuuden elpymisen.

2.3 Puuttuvat näkökulmat

Alla esittämämme näkökulmat eivät sellaisenaan sisälly yhteenkään olemassa olevaan toimenpide-ehdotukseen. Esitämme näiden näkökulmien sisällyttämistä LUMO-ohjelman toimenpiteisiin:

- suojelualueiden perustaminen ranta-alueille
- venelaiturien vaikutus luonnontilaisiin rantoihin
- rantojen osayleiskaavan päivittäminen
- maankäytön resurssiviisaus ja uudisrakentamisen painottuminen kauemmas luonnontilaisilta sekä luonnontilaisen kaltaisilta alueilta
- urbaanien alueiden sisäisen monimuotoisuuden turvaaminen
- velvoittavat suojelun käytännöt.

Käymme seuraavaksi nämä toimenpide-ehdotukset läpi.

Ranta-alueiden käyttö ja suojelu

Nokian kaupunki on painottanut viime vuosina rantojen läheisyydessä tapahtuvaa rakentamista. Esimerkkejä tästä ovat Viinikanniemen rakentaminen sekä Kuusisto-Lehtiniemi-Urhatun yleiskaavan toteutus. Rantojen rakentaminen lisää ristiriitoja LUMO-tavoitteiden kanssa.

Rantaluonnon suojelu on erittäin tärkeää, sillä monet lajit pesivät ja hoitavat poikasiaan juuri rantojen tuntumassa. Erilaiset rantaympäristöt mahdollistavat myös vaihtelevien elinympäristöjen kehittymisen.

Esitämme, että Nokian kaupunki etsii uusia suojelukohteita myös ranta-alueilta monipuolisen ennallistamisen turvaamiseksi. Jotta luonnon monimuotoisuus voisi elpyä, tarvitaan myös rantojen maankäytön ja suojelun uudelleenajattelua. **Rantojen kaava-alueiden arvokkaat luontokohteet tulee jättää muokkaamatta riittävän laajoilta alueilta.**

Nokian kaupunki on muodostanut rantojen moninaisuudesta tarkemman kuvan omassa rantojen käytön visiossaan (2020). Tämä visio ei ole kuitenkaan oikeusvaikutteinen kaava, vaan maankäytön suunnittelun tueksi laadittu oikeusvaikutukseton teemasuunnitelma. Visio antaa kuitenkin osiittaa rantojen moninaisista merkityksistä. Sen sijaan Nokian rantojen osayleiskaava on vuodelta 2001.

Monissa Nokian kaupungin kaavoissa löytyy maininta rantojen osayleiskaavasta ja kuinka sen mukaan rannoista jätetään 55 prosenttia rakentamatta. Kaava ei ole kuitenkaan ilmeisesti kaava-aluekohtainen vaan tarkoittaa ennemmin koko Nokian kaupungin alaa, sillä yksittäisissä osayleiskaavoissa yli puolet, tai jopa enemmän, rannoista on kaavoitettu rakentamiseen ja muuhun maankäyttöön.

Tämän lisäksi osa Nokian rakentamattomista rannoista osa toimii vuokrattavina venepaikkoina. Niiden rantaluonto ei säily luonnontilaisena, mikä antaa tilastoihin väärän kuvan rakentamattomien rantojen määrästä. **LUMO-ohjelmaan tulee kirjata tavoite riittävien venelaiturien ja veneiden talvisäilytyspaikkojen rakentamisesta.**

Edellä mainittujen seikkojen myötä rantaluonto jää yksittäisillä asuinalueilla ahtaalle.

Rantojen LUMO-arvot tulisi ottaa entistä paremmin huomioon kaavoituksessa. **Kaupungin tulisi laatia uusi kestävästi toteutettu rantojen osayleiskaava**, joka määrittää vapaaksi ja luonnontilaiseksi jäävän rannan vähimmäismäärän asuinaluekohtaisesti. Tällä hetkellä voimassa oleva rantojen osayleiskaava on vanhentunut, eikä ota tarpeeksi huomioon luontokatoa.

Resurssiviisas maankäyttö ja monimuotoinen lähiluonto

Ohjelman mukaan 22 prosenttia Nokian kaupungin omistamista metsäalueista on niin sanottuja maankäytönmuutosalueita. Nämä alueet tulevat olemaan muutoksessa rakentamisen ja maankäytön myötä. Nokian kaupungin tulisi toimia resurssiviisaasti maankäyttöä suunnitellessaan. Uusien asuinalueiden sijoittaminen kauas kasvukeskittymistä on vanhanaikaista eikä edusta valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, jotka painottavat liikkumisen helppoutta ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä (Valtioneuvosto 2017). **Kasvava kaupunki tarvitsee tilansa laajentumiseen, mutta se tila tulisi osoittaa jo rakennetuilta tai muokatuilta alueilta, jolloin luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset alueet saisivat jäädä urbanisoitumisen ulkopuolelle.**

Vaikka tiivis yhteiskuntarakenne tuottaa omat hyötynsä (kuten helpotetun liikkumisen), on urbaanien alueiden sisäiselle luonnolle silti jätettävä tilaa. Monimuotoisen lähiluonnon merkitys korostui Nokian kaupungin LUMO-kyselyssä (2025), jonka yhteenvedossa korostuu ei vain lähiluonnon vaan monimuotoisen ja luonnontilaisen lähiluonnon merkitys asukkaille. **Puistomaisuus ei tuota tarvittavia luontokokemuksia luontoarvoista tietoisille asukkaille, vaan tarvitaan asuinalueiden sisäistä luonnon monimuotoisuutta.**

Vapaaehtoinen vai velvoittava suojele

On syytä tarkastella, kuinka pitkälle vapaaehtoisilla suojeletoimilla voidaan päästä. **Kuinka vaikuttavaa on vapaaehtoiseen luonnonsuojeleluun ja luontohyvityksiin perustuva malli?** Luonnon tila on köyhtynyt METSO- ja Helmi-ohjelmien toiminnasta huolimatta. Lisäksi poliittinen ohjaus ja suojeleluun allokoitujen varojen vaihtelevuus vaikuttavat maanomistajien mahdollisuuksiin osallistua näihin ohjelmiin. **Onkin tarpeen kehittää oikeudenmukaisia malleja velvoittavasta suojelelusta.** Tämä edellyttää valtiotason ohjausta, mutta myös kaupungin kaavoituksen kautta voidaan luoda raameja, jotka palvelevat luonnon monimuotoisuutta ja velvoittavat toimijoita kestävämpiin toimintatapoihin.

3. Lopuksi

Nokian kaupungin LUMO-ohjelma osoittaa perehtyneisyyttä ja asiantuntijuutta luontokadon syihin ja seurauksiin. Myös esitetyt toimenpide-ehdotukset ovat kannatettavia. Tärkeimpinä huomioin nostamme esiin seurannan, raportoinnin ja tilivelvollisuuden vahvistamisen. Myös puuttuvien näkökulmien ottaminen mukaan tarkasteluun ja toteuttaminen osana LUMO-ohjelmaa tai sen rinnalla on tarpeen.

Luonnon monimuotoisuuden väheneminen on vakava ongelma, jonka sivuuttaminen voi tuottaa vakavia vaikutuksia tulevaisuudessa. Ihmisellä on myös vastuunsa aiheuttamansa luontokadon pysäyttämisessä. Tämä edellyttää, että luontokadon pysäyttäminen on keskeinen tavoite koko kaupunkiorganisaatiossa.

Nokialla 5.4.2026

Miia Pekkanen
puheenjohtaja
SLL Nokia

Timo Kervinen
sihteeri
SLL Nokia